

Koppándi Botond Péter

Keressük a P-faktort¹

Amikor Jézus Kapernaumba érkezett, odament hozzá egy százados, és kérte őt:

Uram, a szolgám bénán fekszik otthon, és szörnyű kínjai vannak.

Ő így szólt hozzá: Elmegyek, és meggyógyítom.

De a százados ezt felelte: Uram, nem vagyok méltó arra, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak egy szót szólj, és meggyógyul a szolgám.

Mert én is hatalom alatt álló ember vagyok, nekem is vannak alárendelt katonáim. És ha azt mondom az egyiknek: Menj el! – akkor elmegy, és a másiknak: Gyere ide! – akkor idejön, vagy ha szólok a szolgámnak: Tedd meg ezt! – akkor megteszi.

Amikor Jézus ezt hallotta, elcsodálkozott, és így szólt az őt követőkhöz: Bizony mondom nektek, senkiben sem találtam ilyen nagy hitet Izráelben.

De mondom nektek, hogy sokan eljönnek napkeletről és napnyugatról, és asztalhoz telepednek Ábrahámmal, Izsákkal és Jákóbbal a mennyek országában; akik pedig a mennyek országa fiainak tartják magukat, kivettetnek a külső sötétségre, ott lesz majd sírás és fogcsikorgatás.

A századosnak pedig ezt mondta Jézus: Menj el, és legyen a te hited szerint. És meggyógyult a szolga még abban az órában. (Mt 8,5–13)

Évről évre július derekán érdekes jelenet ismétlődik meg a Protestáns Teológiai Intézet falain belül. Fekete-fehérbe öltözött ifjú lányok és nyalka legények feszül-

¹ Elhangzott 2019. június 30-án, a 6. éves unitárius teológiai hallgatók ballagási ünnepségén, a kolozsvári belvárosi templomban.

ten álldogálnak a folyosón, egy-egy halk imát mormolnak el, vagy magukban ismételtetik a kátét, és arra várnak, hogy belépjenek a híres 3-as tanterembe, hogy „előadhassák művészetüket” – azaz beszéljenek személyes motivációjukról, ami idehívta őket, számot adjanak biblia- és kátéismereteikről, elmondják kedvenc versüket, egyházi éneket és népdalt énekeljenek, és hangosan olvassanak fel egy-egy kijelölt szöveget.

A másodszor/harmadszor érkezők így biztatják a novicéket: Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel, mert – mondják – odabent négy szigorú tekintetű, marcona férfiú, az X-faktor zsűrijét is megszégyenítő árgus szemekkel azt lesi, hogy alkalmasak vagytok-e Isten országa munkásaivá lenni.

Amit e jóindulatú bennfentesek nem látnak, az az, ahogyan e négy „zsűritag” készül ezekre a találkozásokra, persze, ki-ki vérmérséklete szerint. Bármennyire is hihetetlenül hangzik, évről évre imáinkban azt kérjük: Ó, Uram, küldj újabb munkásokat a te aratásodba, küldj ügyes, talpraesett, értelmes, lelkes, hívó és hiteles fiatalokat a Te szőlősödbe, küldd el az Egyházba az újabb Balázs Ferenceket, Gellérd Imréket, az újabb Deák Bertákat...!

Amit talán sokan nem tudnak: minden felvételizőbe próbáljuk belelátni a jövődöbeli lelkészcollégát, megpróbáljuk fölfedezni a későbbi tanártársat, vagy megpróbáljuk meglátni a püspökpálántát. Abból indulunk ki, hogy minden közlegény táskájában hordozza a marsallbotot, és így szoktuk ezt mondani: keressük az aspiránsokban a „P-faktort”, azaz a teológusjelöltekben megpróbáljuk meglátni a papot, a prédikátort, a püspököt, a professzort vagy éppen prófétát, aki majd hatévnyi kemény munka után az unitárius egyház szolgálatába állítja magát.

Lehet, hogy fellengzősen hangzik, de volt egy tanítómesterünk, akitől megpróbáltuk ellesni ezt a látásmódot. Igaz, ő nem a P-, hanem inkább a H-faktort kereste az emberben: a hitet, a hűséget, a hivatást...

Nem sokkal a hegyi beszéd elmondása után, Kapernaumba, a Genezáreti-tó nyugati partján fekvő zsidó városba ment. A település a megszálló római hadsereg irányítása alatt állt, és a mintegy száz katonának volt egy parancsnoka, értelemszerűen egy római százados, centurio. Minden bizonnyal hallott már a nagynevű gyógyítóról, Jézusról, aki az evangéliumok tanúsága szerint ekkor már negyedszer ment Kapernaumba, mert a leírás szerint elébe ment, és azt mondta: „Uram, a szolgám bénán fekszik otthon, és szörnyű kínjai vannak.” Ezt hallván, Jézus erre így felelt: „Elmegyek, és meggyógyítom őt.” De a százados erre alázattal ezt felelte: „Uram, nem vagyok méltó arra, hogy jöjj, hanem csak egy szót szólj, és meggyógyul a szolgám.” Jézus elámult ekkora hit láttán, és így szólt kíséreihez: „Bizony, mondom néktek, senkiben sem találtam ilyen nagy hitet Izráel-

ben!” A századosnak pedig ennyit mondott: „Menj el, és legyen a te hited szerint!” És meggyógyult a szolga még abban az órában!

Testvéreim, rendkívüli dolgok mennek végbe ebben a történetben! Gondoljunk csak bele: az egyik főszereplő, a római százados, az elnyomó hatalom képviselője – a zsidók szemszögéből „pogány”, tehát „tisztátalan”, és ennek ellenére alázattal járul Jézus elé, mert szolgája – nem Švejk-szerű tisztiszolgája, hanem rabszolgája! – gyógyulását akarja, akiben ő látja az E-faktort, amennyiben látja benne a nagybetűs Embert, hiszen emberszámba veszi őt!

És Jézushoz fordul, mert látja benne a Gyógyítót! Érdekes az érvelése: *én is hatalom alá vetett ember vagyok, nekem is vannak alárendeltjeim, tudom, hogy mit jelent a hatalom; ha egyik szolgálómnak azt mondom: menj ide! – oda megy, a másoknak: menj oda! – megteszi!* De látja, hogy Jézus hatalma más, mert ez felülről jön, az Atyától – és ő emiatt hisz Jézus gyógyító erejében, olyannyira, hogy meggyőződése, hogy Jézusnak el sem kell mennie az ő házához!

Drága barátaim, tudni kell, hogy műfajilag ez egy gyógyítástörténet. Máté evangéliumánál ennek egyértelműen az a szerepe, hogy rámutasson arra, hogy Jézus a zsidó messiás, ő Dávid fia, ő Ábrahám fia (Mt 1,1), akinek Isten a gyógyítás hatalmát adta, és aki egyaránt küldetett zsidókhoz és pogányokhoz, aki arról az Istenről tesz bizonyosságot, akinek egyértelműen nagyobb ereje van, mint a római vallás összes istenségének együttvéve! A történetben a római százados olyan, mint egy dráma szereplője, akinek ugyan hűsz fejezettel később kellene színre lépni, de már megjelenik az első felvonásban, hogy jelezze: a Jézusról és Istenről majd bizonyosságot tevő egyháznak olyan erős hite kellene legyen, ami gyógyításra is képes (Thomas G. Long)!

A történet értelmezése igen széles körű. Évszázadokon keresztül vitáztak a csodákat feltétel nélkül elfogadók túlzó racionalistákkal. Mi, unitáriusok inkább az utóbbiakhoz tartoztunk, de a 21. században talán kiléphetünk végre ebből a tagadó álláspontból, és árnyaltabban fogalmazva azt mondhatjuk: a csodálatos gyógyulás Isten hatalmában áll! A bibliai csodatörténetek azért jöttek létre, hogy Isten hatalmát és erejét mutassák. Nemrégiben egy konferencián egy agydagagnat-eltávolításon átesett holland református lelkészársam mondata érintett meg ezzel kapcsolatosan, aki azt mondta: „Kissé szkeptikusan szemléled a bibliai csodákat és gyógyulástörténeteket, amíg aztán egyszer csak megbetegszel, és attól fogva már személyessé válik a kérdés, és utána már feltétel nélkül hiszed: Istennél minden, tehát a csodás gyógyulás is lehetséges!”

Így tehát ebben a történetben számomra a gyógyulás ténye nem kétséges, de mégis, a legfontosabb benne az, hogy a római százados meglátta szolgájában az Embert, érette Jézus segítségét kereste, aki a maga nemében szintén meglátta

benne a gyógyulásba vetett erős hitet! Így válik számomra a történet központi üzenetévé ez a látásmód: „Bizony, mondom néktek, senkiben sem találtam ilyen nagy hitet Izráelben”, „Menj el, és legyen a te hited szerint”.

Merem állítani: ez a látásmód meghatározó számunkra a teológiai intézetben is! Évről évre az Úristen meglátja néhány fiatalban a hitnek és a hivatásnak csíráját, és ennek hatására beindul a gondviselés csodálatos gépezete:

Van, aki azért jön a teológiára, mert személyes hívást kap Istentől: menj Kolozsvárra, pallérozd elmédet, műveljed lelkedet, tedd próbára hitedet!

Van, aki közvetett elhívásban részesül – otthoni gyülekezete szelíd szavú papjában látja meg a lelkészt, Isten emberét, aki jellemében sziklaszilárd, erkölcsében feddhetetlen, tetteiben következetes –, és ennek hatására mondja: ilyen szeretnék lenni!

Van, akit a kollégiumainkban csap meg a hivatás szele – példamutató vallás-tanárok, fanatikus iskolalelkészek szemében látja meg a tüzet, és mondja: ezt akarom én is!

És van, akit az ifjúsági mozgalom varázsol el, és szippant magába – ő az egy-letes vezetőkben és a közösségekben látja meg Isten arcát, vonzza az egyet szellemisége, a „váltuk meg a világot, de most!” érzete, és ennek hatására mondja ki: lelkész akarok lenni, közösséget teremtő és építő kovásza erdélyi magyarnépeknek!

És ezek a fiatalok megérkeznak Kolozsvárra, átpréselik magukat a szűrőn, nem akadnak fenn a rostán, és hat évet (legalább!) kapnak arra, hogy teológiai hallgatókból teológussá, az „Istenről szóló beszéd” hiteles művelőivé váljanak. Az a tapasztalatom, hogy ez a hat év attól függ, hogy ők mit látnak meg a teológiai intézetben:

Aki a „papipari intézetet” látja, az később az egyházban is csak az intézményt látja.

Aki „fohászati kombinátként” tekint rá, annak minden gépies lesz: órára kell járni, vizsgázni kell, légációba kell menni...

De aki a teológiai intézetben a lelki-szellemi-hitbéli fejlődésének szentélyét látja meg, abból kiváló lelkész lesz, mert sosem szűnik meg tanulni.

És aki Kolozsvárban és a KPTI-ben az örök szövetségkötések fellegráráját látja meg, az megtanulja, hogy ebből a szövetségből egy egész életen át lehet táplálkozni.

Meglátásom szerint teológia az a hely, ahol az Istentől kapott tehetséget és otthonról hozott készségeket lehet a fejlődés szolgálatába állítani! A teológia az a hely, ahol meg lehet tanulni úgy prédikálni, hogy attól az emberek lelke megemelkedjék! Ahol meg lehet tanulni a Bibliát úgy értelmezni, hogy benne élet-

helyzeteinket a keresztény hitgazságok fényében szemléljük; az a hely, ahol az egyháztörténet ismerete a múltbeli dicsőség és a bukások helyes értelmezéséhez szükségeltetik; ahol a megfelelő erkölcstani útmutatás az unitárius tanösvény megelégséhez vezet el.

Kedves testvéreim, ma három olyan fiatalat bocsátunk útjára (kettő itt van, a harmadik a minap adott életet egy egészséges fiúgyermeknek), akik az iménti folyamatokon már túljutottak. Mi hat év után három értelmes, talpraesett, egészséges hitű ember látunk bennük. Editke, te a Homoródmáson majd' 50 éven át szolgáló, a tegnap eltemetett Bencző Dénesben láttad meg az igazi lelkészt; Ilona, téged a vallásórákon hallottak, és a fiatal egyletes Rácz Norbert személyisége varázsolt el; Heni a székelykeresztúri kollégium két tanárában, Lakatos Sándorban és Andrási Benedekben látta meg a követendő példát! Köszönjük szüleiteknek, akik a nagybetűs Gyermeket látva meg bennetek, az elmúlt években ránk is bíztak minket!

Most, a nagybetűs Élet kapujában, megnyugodva mondom: annak idején, jól látszott bennetek a P-faktor! De bátorkodom Luthert egy kissé átírni, és azt mondani: *Sola congregatio facit theologum*, azaz *A teológust csak a gyülekezet teszi lelkésszé* (Luther így mondta: „*Sola experientia facit theologum*”). És az, hogy milyen lelkész is lesz valakiből, attól is függ, hogy ő maga mit lát bele az emberekbe.

Amerikában egy keresztény felekezet nagypapi vizsgáján a bizottság legidősebb tagja minden alkalommal feladja a vizsgázónak a feladatot:

- Nézzen ki az ablakon! Mit lát?
- Embereket látok!
- Milyen embereket lát? Kérem, írja le őket teológiailag!

A tapasztalat az, hogy a hallgatók kétfajta választ adnak. Van egy csoport, amelyik hebegve mondja, hogy teológiailag az utcán levő emberek bűnben fongantak, és arra várnak, hogy mi, lelkészek eljuttassuk hozzájuk Jézus megváltó evangéliumát. És van egy másik, amelyik azt mondja:

– Teológiai értelemben az az ember Isten gyermeke, akiben van elég hit ahhoz, hogy Isten gondviselésében bízva élje emberi életét.

– Teológiailag mindkét válasz helyes – mondja az idős bizottsági ember –, de az a tapasztalatom, hogy a második választ adókból lesznek a jobb lelkészek!

Kedves végzősök, a történetben van egy rész, ahol Jézus így méltatlankodik: „De mondom nektek, hogy sokan eljönnek napkeletről és napnyugatról, és asztalhoz telepednek Ábrahámmal, Izsákkal és Jákóbbal a mennyek országában; akik pedig a mennyek országa fiainak tartják magukat, kivettetnek a külső sötétségre, ott lesz majd sírás és fogcsikorgatás.” Ne aggódjatok, ez nem rátok, hanem

az „önjelölt prófétákra” vonatkozik! Számunkra egyértelmű, hogy a felvételi idején ti voltatok a római százados, akiben mi kerestük a P- meg a H-faktort. Meggyőződésem, hogy a majdani gyülekezeteitek tagjai is, amikor majd megismernek titeket, látni fogják bennetek a papot, és érezni fogják a hitet is! De jó lelkészekké akkor váltok, amikor ti magatok megtanuljátok azt a látásmódot, aminek birtokában híveitekre nézve, ezt tudjátok mondani: „Bizony, mondom néktek, senkiben sem találtam ilyen nagy hitet Erdélyországban!”

Addig is, mi mondjuk nektek: Editke, Ilus, Heni! Menjetek el, és legyen a ti hitetek szerint! És akkor – hiszem! –, ilyen lelkészekkel az egyház is meggyógyul még ebben az órában! Ámen.